

Pomorski teoretičar 16. stoljeća Vicko Paletin iz Korčule

Odavno je poznato, kako su se naši ljudi kroz stoljeća istakli u pomorstvu kod kuće i vani, a istraživanja naše pomorske prošlosti vršena u prošla dva decenija obogatila su uvelike naše znanje o pomorskoj trgovini, tipovima brodova i nautičkoj strani pomorstva. No nije se još dovoljna pažnja posvetila našim pomorskim i nautičkim teoretičarima, kojih je također bilo i kod kuće i u širokom svijetu. Neki su od njih doduše poznati, ali ipak njihova djelatnost u tom pravcu još nije dovoljno rasvijetljena i širokim krugovima prikazana. Među njima tu je i veliki Ruđer Bošković (1711—1797), koji je u svojoj mnogostrukoj djelatnosti posvetio pažnju i nekim granama nauke, koje imaju veze s pomorstvom. Poznato je, da je dao mišljenje o uređenju luka Rimini i Savone u Italiji, da se bavio polarnim svjetlom, plimom i osekom, a g. 1774. biva u Francuskoj imenovan direktorom optike za pomorstvo i tu funkciju vrši do g. 1782. Specijalno se je posvetio pitanjima pomorstva Nikola Sagroević podrijetlom s dubrovačkog otoka Šipana a umro u Italiji u Manfredoniji g. 1573. Poznato je njegovo djelo »Ragionamenti sopra le varietà dei flussi e riflussi del mare Oceano occidentale« (Razlaganja o raznolikosti plima i oseka na moru Zapadnog Oceana), koje je važan priručnik za mediteranske pomorce, koji iz Sredozemnog mora putuju na zapadne obale Evrope sve do Engleske. Tu je za pojedine zapadnoevropske luke opisao njihovo lučko vrijeme, a posebno i teoretski raspravljao o plimi i oseki. Pisao je posebnu raspravu o plimi i oseki u Mesinskom tjesnacu, a nažalost nije sačuvano njegovo djelo »Carteggiatore« s poukom o nautičkim kartama gradnji brodova i određivanju njihove nosivosti.¹ Dok barem imamo neka djela od njega sačuvana i publicirana te prema tome pristupačna, dotle nam je životno djelo dubrovačkog matematičara i pomorskog teoretičara 17. stoljeća Petra Darnjana Ohmućevića poznato zasad samo po imenu prema podacima, koje donosi historičar Josip Gelčić u svojem djelu o Ohmućevićima pod naslovom »I conti di Tuhelj«. Prema Gelčiću dovršio je g. 1661. svoje djelo »Trattato generale dei numeri rotti, e del modo di estrarre la radice quadrata e la radice cuba, vera regola di archiare e misurare le navi; dedicato a Gasparo Bragamonte e a Gusmano Conte di Penaranda napolitano Vicerè« (Opća rasprava o razlomcima, o načinu vađenja drugog i trećeg korijena s ispravnim pravilom o proučavanju obujma i mjerenju brodova; posvećena Gašparu Bragamonte i Gusmanu kontu od Penarande, napuljskom potkralju). Rukopisi Ohmućevićevih djela trebali bi se prema Gelčiću nalaziti čak u katedralnoj biblioteci španjolskog grada Toledo.² Na rad Peraštanina Julija Balovića »Pratiche scriveresche« iz g. 1693. upozorio je naročito naš pomorski historičar Josip Luetić. To je u rukopisu sačuvani priručnik broskog dopisivanja za brodske pisare, a sadrži također za potrebe pomoraca talijansko-hrvatsko-grčko-arbanasko-turski riječnik, u kojem među ostalim riječ *Slavo* tumači sa *Harvat*.³

Mogli bi se pronaći i spomenuti još po koji naši pomorski teoretičari iz starijih vremena pred devetnaestim stoljećem, no zasad ćemo naročito upozoriti na Vicka Paletina iz Korčule, koji je djelovao u 16. stoljeću.

Vicko Paletin je zanimljiv i stoga, jer je živio u Americi deset godina i putovao po njoj, dakle spada u red onih rijetkih naših ljudi, koji su u 16. stoljeću bili i boravili u Americi.⁴

O njemu je, koliko mi je poznato, pisao već g. 1936. Arnolf Bakotić u časopisu »Archivio storico per la Dalmazia«, ali jer je taj časopis vrlo rijedak u našim knjižnicama i jer sam uspio doći do podataka o Paletinu i njegovoj obitelji iz prve ruke (dakle ne samo preko Bakotića), smatram potrebnim iznijeti na vidjelo ovog našeg uglednog pomorskog teoretičara s naročitim obzirom baš na pomorstvo.⁵ O Paletinu kao ličnosti, koja se bavila k tome još i teologijom, filozofijom i matematikom, daio bi se još proučavati, osobito o njegovu boravku u Americi, ali korisno je i sada već iznijeti one sigurne podatke, koje o njemu imamo.⁶

Bio sam sretan, da sam u Državnom arhivu u Zadru imao u rukama staru knjigu tiskanu godine 1554. pod ovim naslovom »L'arte del navigar, in la qual si contengono le regole, dichiarazioni, secreti, e avvisi, alla bona navigation necessarii. Composta per l'Eccel. Dottor M. Pietro da Medina, e tradotta de lingua Spagnola in volgar Italiano, à beneficio, e utilità de ciascadun Navigante« (Vještina plovidbe, u kojoj su sadržana pravila, objašnjenja, tajne i upute potrebne za dobru navigaciju, sastavljena od odličnog doktora M. Petra da Medina i prevedena iz španjolskog jezika na talijanski, za dobrobit i korist svakog pomorca). Knjigu je izdao u Mlecima godine 1554. mletački knjižar Giovanbattista Pedrezano.

Petar Medina (1493—1567) bio je španjolski matematičar i pomorski teoretičar, a spomenuto djelo jest jedno od prvih objelodanjenih iz područja nautičke znanosti te je doživjelo više izdanja. To je djelo preveo na talijanski baš naš Korčulanin Vicko Paletin i pod gore spomenutim naslovom objelodanio u Mlecima godine 1554. Bakotić spominje i drugo talijansko izdanje iz godine 1620., ali njega nažalost nijesam imao u rukama. Oprema ovog prvog talijanskog izdanja je vrlo lijepa, te se na naslovnoj strani nalazi lijepi crtež sa šest velikih jedrenjaka.

Petar Medina, izdajući svoje djelo za vladanja španjolskog kralja i njemačkog cara Karla V posvetio ga je njegovu sinu prijestolonasljedniku Filipu, poznatom kasnije kao španjolskom kralju Filipu II (1556—1598) i napisao u vezi s time uvod. Taj uvod se nalazi i u ovom Paletinovu talijanskom prijevodu. Nakon tog piščeva uvoda slijedi posveta Mlečiću Stefanu Thiepolo, prokuraturu Sv. Marka, i uvod prevodioca Paletina. Početak glasi ovako: »Al Clarissimo Et Eccellentissimo Signor, il Signor Stephano Thiepolo dignissimo Procurator de San Marco. Fra Vicenzo Paletino da Curzola Bacilier« (Prejasnom i Vrlo Odličnom Gospodinu, Gospodinu Stefanu Thiepolo, vrlo dostojnom prokuraturu Sv. Marka fra Vicko Paletin iz Korčule bakalaur). Bakalaur (tal. bacilier) jest jedna od akademskih časti postignuta na sveučilišnom studiju. Na naslovnom listu knjige nije označen prevodilac, ali se iz ovog posvetnog uvoda vidi, da je prevodilac bio naš fra Vicko Paletin iz Korčule. Ovaj uvod sadrži vrlo poučne misli o važnosti pomorstva i nekoliko autobiografskih podataka o samom prevodiocu kao i spominjanje okolnosti, kako je do ovoga prijevoda došlo. Niže ćemo iznijeti glavne momente iz ovog vrlo zanimljivog uvoda, ali prije toga bit će potrebno kazati nešto o samom Paletinu i njegovoj obitelji. Paletini su bili plemićka obitelj Korčule, ali je baš tokom 16. stoljeća izumrla. Zanimljivi su podaci, koje o njoj iznosi korčulanski arcidakon Antun Rozanović u svojem opisu turske opsade Korčule godine 1571.⁷ Pred poznatom pomorskom bitkom kod Lepanta održanom 7. listopada 1571. jedno odjeljenje turske ratne flote pod vodstvom Uluz-Alija prodrlo je bilo u Jadransko more sve do Hvara a tom prilikom 15. kolovoza navalilo na grad Korčulu. Pred samom opsadom, koja se očekivala, knez, predstavnik mletačke vlasti, kukavički je pobjegao, ali i mnogi Korčulani. No obranu Korčule preuzme njeustrašivi arcidakon Rozanović te s preostalim hrabrim Korčulanima, muškim i ženskama, smjelo izdrža višesatnu tursku opsadu i s mora i s kopna, jer su Turci bili također iskrcali vojsku. Kad je zaduvala jaka bura, tursko brodovlje se povuklo i išlo prema Hvaru. Rozanović je, kako rekoso, napisao opis bitke i tu opisujući također događaje pred samom opsadom dolazi do prilike da govori i o Paletinima. Bila su a arcidakonovo doba tri brata Vicko, Antun i Jakov. Vicko je bio najstariji, a za njim su poodmakla u godinama ostala dva brata. Otac Marko i majka rano im umriješe te dva mladhna brata prigrlīše rođaci im Rozanovići. Vicko postane dominikanac, Jakov umrije u desetoj godini, a Antun pođe na more. Prilikom jednog brodoloma kod otoka Hiosa bi zarobljen od Turaka, koji ga prodaše Uluz-Aliju. Poturči se, dobije ime Jusuf i postade kapetan jedne galijske, koja se našla u Uluz-Alijevu diverzantskom flotnom odjeljenju. Ovu priliku upotrijebi Antun-Jusuf da

navrati u Dubrovnik, odakle pisa pismo arcidakonovu bratu Filipu Rozanoviću, u kojem veli, da se nadao naći u Dubrovniku nekog od rodbine, ali nemajući te sreće piše mu ovo pismo pozdravljajući drugog brata i ostalu rodbinu i nudeći se, ako im može u nečemu poslužiti. No pismo ne nađe Filipa, jer je bio među onim Korčulanima, koji su bili pobjegli u Zadar, te tako ono dođe u ruke arcidakona.

Prema Rozanovićevu pisanju Vicko Paletin bio je dominikanac. Ima nekih, koji ga smatraju franjevcem, no mislim, da se više možemo pouzdati u Rozanovića, koji ističe, kako je Vicko njegov veliki prijatelj. Ovo, što piše Rozanović, jest neposredan suvremeni izvod, ali nažalost nijesam mogao doći do drugih neposrednih izvoda, te se moram zasada zadovoljiti s podacima iz literature, koji vele, da je Paletin dugo godina predavao matematiku u Vicenzi, gradu tada u sklopu Mletačke republike, i da je konstruirao veliki kosmografski globus, koji se dugo vremena pomno čuvao u vicentinskoj Akademiji, ali kasnije je iščezao.⁸

Svakako iz uvoda k prijevodu se vidi, da je Vicko bio redovnik, ali ne kaže, kojem je redu pripadao. Rozanović veli o njemu, da je bio glašoviti teolog, a Paletin u uvodu sam veli, da mu je glavna struka zanimanja filozofija i teologija. No eto on se je bavio matematikom i pomorskom teorijom. Iznijet ćemo sada o njemu podatke, koje razabiremo iz njegova uvoda. On veli o sebi dakle u godini 1554., da je proboravio deset godina u »Zapadnim Indijama«, a to znači, u Americi. Nameće nam se misao, da je tamo možda išao kao misionar, pa će se valjda nešto u tom pogledu o njemu otkriti. No on sam u uvodu o tome ništa ne govori, već doslovno veli, da je u Zapadnim Indijama »iz želje da vidi razne stvari i skoro nevjerovatne boravio deset godina.«⁹ Iz ovog načina izražavanja dade se zaključiti, da je on kroz Ameriku putovao i zanimao se pri tome za sv, što je zanimljivo. On je dakle, sigurno poznavajući već dobro matematiku, na putovanju za Ameriku, kroz Ameriku i natrag u Evropu, stekao, naravno interesirajući se za to, mnoga nautička znanja. Vrativši se u Evropu on je podučavao pomorce u nautičkoj teoriji. O tome on doslovce ovako veli: »... ja sam podučavao neke od onih pomoraca mnoga pravila, a oni su, obdržavajući ih, izbjegli mnogim pogiblima i plovili su sigurnije i mirnijim duhom, te sam doista upoznao, da su spomenute nauke putokaz i učiteljice dobre i udobne navigacije«. Došao je dakle na misao, da bi sastavio udžbenik nautike, a na to su ga nagovarali i molili i mnogi prijatelji. I ako je bio zaposlen studijem filozofije i teologije, ipak se konačno spremio, da priđe k tom poslu. Međutim došla mu je u ruke španjolska knjiga Petra Medine o plovidbi. Uvidjevši, da se u njoj sadrži posve dobro sve ono, što se odnosi na navigaciju, odlučio je, da ne napiše sam svoj udžbenik, već da Medininu knjigu prevede na talijanski. Tako je došlo do ovog prijevoda, za koji je našao veliko razumijevanje kod mletačkog knjižara Pedrezana, pa je tako došlo i do ovog lijepog izdanja. U svome uvodu obraća se, naravno, i onome, kome posvećuje djelo, naime prokuraturu Sv. Marka Paskvalu Tiepolu, važnom funkcioneru Mletačke republike, pri čemu naročito ističe, kako je prije bio tri puta general mora u služ-

bi svoje domovine. No vrlo su zanimljivi pasusi, u kojima razvija svoje misli o pomorstvu i pomorskoj nauci, te ćemo neke od njih citirati. Odmah u početku obraćajući se Stefanu Tiepolu veli ovako: »Smjelost čovjeka je od vremena do vremena toliko narasla, da se ne zadovoljava s vlastitim mjestom, te je iznad elementa danog mu za njegov oslonac od prirode našao način, da preko svojeg kontinenta iskoristi labave vode, i od kopnenog bića postao je biće vodeno, pače na neki stanoviti način i vazdušno.¹⁰ Stoga je, prejasni i vrlo odlični gospodine, uistinu razložito, da je vještina plovidbe toliko više postala udivljenja vrijedna, koliko više se njezina primjena, čini se, ne samo udaljuje od prirodnog reda, već je upravo protivna njegovu propisanom zakonu. Sve druge vještine naime oponašaju prirodu, a jedina ova joj suprotstavlja svoju silu i nagoni je, da se pokorava ljudskom umu. Ovaj pak uzdignuvši se iznad samog sebe, da bi savršeno postigao jednu takovu svrhu kretanja po vodama, za svoj vlastiti subjekt pronašao je mnoga umijeća i divne znanosti. One su i same po sebi beskrajno hvalje vrijedne, a pridružene pomorskoj vještini neosporno privlače najveće hvale u njezinu okrilju. Pokoravaju se njezinoj službi, što možemo, pustivši na stranu druge, najbolje vidjeti u astrologiji i geografiji, koje dajuju pomorskoj vještini vrlo veliku snagu i bivaju od nje toliko prigrljene, da one postaju njihov dio.«¹¹ Drugim važnim pasusom o važnosti pomorske znanosti obrazlaže Paletin, zašto se spremio na sastavljanje pomorskog udžbenika. On glasi: »No vraćajući se k mojoj namjeri kažem, da bi plovidba, koja je vrlo korisna ljudskom življenju, mogla biti mnogo štetna, kad njezino obavljanje ne bi imalo temelja u matematičkim pravilima, a jer je život čovjeka kratak a trud neugodan, često puta sam u sebi mislio, da bi mnogo koristio ljudskom rodu onaj, koji bi sakupio pouke, koje bi pokazale put k dobroj plovidbi«. U uvodu ukratko govori Paletin, što sadrži Medininu djelo, no smatramo preglednijim prikazati sadržaj po poglavljima, ili kako se to tada govorilo »po l'nijama«. I ako se radi o prijevodu tuđeg djela, za krug Paletinova interesa bit će od koristi iznijeti taj sadržaj.

Poglavlje prvo. O svijetu i njegovu sastavu.

Poglavlje drugo. O morskoj plimi i oseki, i kako je nastala plovidba.

Poglavlje treće. O vjetrovima, njihovim svojstvima i imenima i kako se pomoću njih plovi.

Poglavlje četvrto. O visini sunca i kako se po njoj mora ravnanati plovidba.

Poglavlje peto. O visini polova.

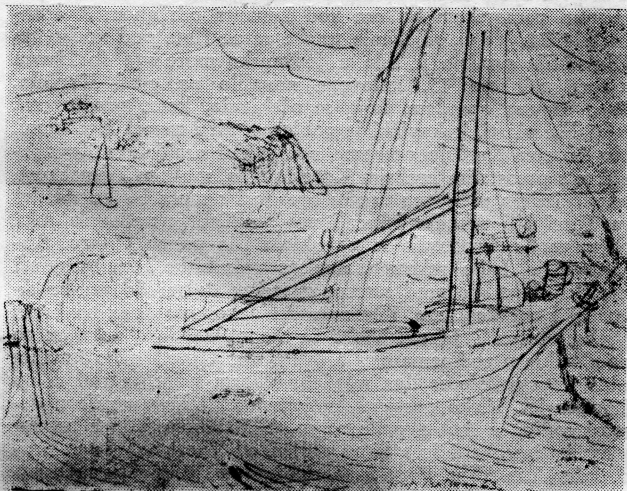
Poglavlje šesto. O magnetskoj igli i busoli.

Poglavlje sedmo. O mjesecu, i kako njegov rast i opadanje služe plovidbi.

Poglavlje osmo. O danima godine.

Prema običaju tadašnjeg vremena Paletin, djelujući k tome na području Mletačke republike dalje od svojeg zavičaja, preveo je djelo sa španjolskog na talijanski, koji je bio pomorsko-trgovački jezik Mediterana a ujedno pod premoćnim uplivom talijanske kulture znatno i od naših ljudi upotrebljavan u Dalmaciji. Isto tako napisao je bio na talijanski i svoje djelo Sargoević, i ako bijaše i on i njegov posmrtni izdavač brat mu Ivan Marija svijestan toga, da ne pozna najbolje taj jezik, jer mu nije materinski Sargoević izdavač naime veli u uvodu: »I ako bi Vam se činilo, uljudni čitaoci, da tu ne bi bilo uglađenosti toskanskog govora, u kojem nije ipak potpuno nevješt, sjetite se prije svega, da je pisac bio Dalmatinac...«. Koliko je pak svladao talijanski jezik Paletin, koji se uostalom duže zadržavao u Italiji, neka prosude jezikoslovci. Svakako, kad se on pothvatio, da sa španjolskog prevede na talijanski jedno stručno djelo, moramo pretpostaviti, da je morao poznavati dobro i oba jezika i odnosnu materiju. Zao nam je, što nije sam napisao svoj udžbenik, kako je prvobitno namjeravao, ali i ovaj rad oko prijevoda ima za nas ipak svoje znatno značenje, a iz uvoda saznasmo o njemu važne neke okolnosti. Fabijanić citira pisanje Savija, koji veli, da je Paletin, izradio globus, koji se u Vicenzi dugo čuvao ali je ipak iščezao, a sam ističe mogućnost, da bi dva velika globusa u franjevačkom samostanu na Otoku kod Korčule mogla od njega potjecati. Ti globusi, važni također s gledišta naše pomorske prošlosti, čuvaju se sada u franjevačkom samostanu u Zadru te treba da postanu predmetom posebnog proučavanja.

Kada je Paletin otišao iz svog zavičaja Korčule i da li je u nju ikada navraćao, zasad mi to ne znamo. Svakako i nje-ga je odnjihala Korčula, a i on sam i u svojem uvodu izri-

Josip Trostman, grafika — »Trabakula«

čito spominje, da je iz Korčule. Korčula je bila staro sjedište brodogradnje, pa nije čudo, da je u njoj razvijeno bilo i pomorstvo. Osobito je bilo ono jako u 16. stoljeću. Stranice korčulanske pomorske prošlosti po malo se otvaraju. Trebalo bi proći sve knjige korčulanskog arhiva, pa da se temeljito upozna. Za 16. stoljeće možemo reći, kako i mletački izaslanik u Dalmaciji Ivan Giustiniano godine 1553. među ostalim izvješćuje, da se mnogi Korčulani bave pomorstvom.¹² Obično se držalo, da su korčulanski brodovi plovili samo po Jadranskom moru, ali u koliko smo dosad iznašli, vidimo, da su u vremenu godine 1574.—1591. korčulanski brodovi plovili i u Mediteran, i to u područje takozvanog mletačkog Levanta od Krfa do Krete¹³, a znamo, da je godine 1580. zašao jedan korčulanski brod i u Rodion, grčku luku pod turskom vlasti¹⁴. Kasnije je i na Korčuli pomorstvo opalo, ali nikad nije utrnilo. Eto Paletin kao jedan od rijetkih naših ljudi dolazi u prvoj polovini 16. stoljeća u Ameriku i tu boravi deset godina. Drugi jedan Korčulanin došao je u priliku, da prvi izvijesti dubrovačku vladu o prvom oplovljenju Zemlje, započetom po Magallanesu a dovršenom po Elcanu, godine 1519.—1522. To je bio Jakov Baničević podrijetlom iz Žrnova na otoku Korčuli, tada tajnik španjolskog kralja i njemačkog cara Karla V. On je prema tome bio na neposrednom izvoru, da dozna o tom važnom događaju, te u svojem dopisu upravljenom dubrovačkoj vladi 6. travnja 1523. uz ostale suvremene političke i vojne vijesti izvješćuje o tome. Ujedno je podastrio u talijanskom prijevodu Elcanov izvještaj upravljenu Karlu V 6. rujna 1522. prigodom dolaska u španjolsku luku San Lucar i jedan dopis kapetana De Pons-a iz iste ekspedicije pisan 21. prosinca 1521.¹⁵

Ovim posljednjim izlaganjem udaljio sam se ponešto od Paletina, ali svrha mi je bila pokazati, kako je Korčula bila brodograđevna i pomorska sredina, a to znači spoj sa širokim svijetom, te je bila kadra, da od svojih žala otisne ljude u daleki svijet kao i jednog Paletina. Paletin je jamačno svoje pomorsko iskustvo i teoretsku spremu stekao u tuđini, ali bez sumnje ljubav prema moru je usisao već u svojem zavlačnom kraju.

¹ O Sargoeviću vidi među ostalim Mirko Deanović: Naš prvi pomorac pisac Dubrovčanin Nikola Sargoević (Sagri) (zbornik »Dubrovačko pomorstvo«, Dubrovnik 1952.). U Dubrovniku se Sargoevićevo djelo, tiskano posmrtno u Mlecima godine 1574., nalazi u knjižnici Državnog arhiva, a posuđeno je za izlaganje Pomorskom muzeju. Kap. Ivo Šišević u radnji »Računanje obujma broda u Dubrovniku XVI. vijeka« (Anali Historijskog instituta u Dubrovniku godine 1952.) pripisuje Sargoeviću raspravu u rukopisu arhiva dubrovačke obitelji Baziljević-Gučetić pod naslovom »Del Modo di mesurare o arciare le navi . . .« držeći, da bi ona mogla biti dio Sargoevićeva djela.

² Gelcich: I conti di Tuhelj, Ragusa 1889. str. 113. O njemu vidi i Grmek: L'apport de Dubrovnik aux sciences mathématiques et physiques jusq' à l'époque de Bošković (Actes du Symposium International R. J. Bošković 1961. str. 284).

³ Luetić: Pomorski priručnik Julija Balovića Peraštanina (Anali Historijskog instituta u Dubrovniku III g. 1954.). Rukopis se nalazi u Naučnoj biblioteci u Splitu. Imao sam prilike imati ga u rukama.

⁴ O našim prvim ljudima u Americi vidi Jorjo Tadić: Prvi naši iseljenici u Ameriku (Politika godine 1940. uskrсни broj) i Vinko Foretić: Veze starih Dubrovčana s novootkrivenim zemljama i njihovo iseljavanje (Kalendar Matice iseljenika za godinu 1960.).

⁵ Bakotić je u svojoj radnji obećao, da će se još pozabaviti s Paletinom, ali nije nam poznato, da li je još nešto nakon toga izišlo o Paletinu iz njegovog pera.

⁶ S Paletinom se bavi i historičar o. Antonin Zaninović. Tim više treba na Paletina upozoriti, jer o njemu nema spomena ni u našim ni u stranim biografskim rječnicima ni enciklopedijama.

⁷ Rozanovićevo opis pisan je latinski, ali nije sačuvan u originalu, već u nekoliko rukopisnih primjeraka, od kojih se jedan nalazi sada i u Državnom arhivu u Dubrovniku. O tom opišu i opsadi vidi V. Foretić: Turska opsada Korčule godine 1571. (Vjesnik Vojnog Muzeja u Beogradu broj 5 godine 1958.).

⁸ Od starijih pisaca 19. stoljeća o Paletinu su pisali Mariano d'Ayala u djelu »Sull' arte militare in Italia, Firenze

1851.« i Ignazio Savi u djelu »Memorie antiche e moderne intorno alle publiche scuole di Vicenza, Vicenza 1815.«, a na njih se poziva Donat Fabijanić u djelu: Storia dei frati minori dai primordi della loro istituzione in Dalmazia e Bosnia fino ai giorni nostri, vol. II Zara 1864. str. 109—110. Nažalost do Ayalina i Savijeva djela nijesam mogao doći te sam se poslužio s Fabijanićem.

⁹ »dove per desiderio di veder cose varie, e quasi incredibili ho dimorato per ispacio di dieci anni.«

¹⁰ Naravno, u ono doba još nije bilo aviacije, ali Paletin misli ovdje na bitnu upotrebu vjetrova preko jedra, bez koje se plovidba ne može ni zamisliti.

¹¹ U talijanskom originalu ovaj pasus sačinjava jednu vrlo dugu složenu rečenicu, ali ja sam je prema načinu današnjeg izražavanja i duhu hrvatskog jezika razriješio u nekoliko rečenica. Pod *astrologijom* ima se ovdje misliti *astronomija*, tim više što još i u 16. stoljeću nije bilo strogog razgraničenja između njih, pa se i čista astronomija nazivala katkada astrologijom.

¹² Šime Ljubić: Commissiones et relationes venetae III str. 252.

¹³ O tom u knjigama 212 i 215 mletačkog razdoblja korčulanskog arhiva u sklopu Historijskog arhiva u Zadru i odjeljcima »Bulettae piscium«.

¹⁴ Vuk Vinaver: Privilegija grada Bara (Istorijski zapisi XV knjiga XIX — g. 1962. str. 63).

¹⁵ Baničevićev izvještaj pod br. 286 serije »Isprave i akti« XVI stoljeća Državnog arhiva u Dubrovniku, a prijevodi španjolskih izvještaja u istoj seriji istog stoljeća pod br. 27. Ove prijevode prvi je objelodanio i o tome napisao raspravu Eugen Gelčić: Zwei Briefe über die Maghellanische Weltumseglung (Sitzungsberichte der Philosophisch — historischen Classe der kaiserlichen Akademie der Wissenschaften. Hundertundzehnter Band, Wien 1889), a o Baničeviću izvještaju i spomenutim prijevodima vidi još i Tadić: Dva pisma o Magelanovu putovanju (Jadranska straža g. 1931. br. 9). O tom i V. Foretić: Veze starih Dubrovčana s novootkrivenim zemljama i njihovo iseljavanje i Udio naših ljudi u stranim mornaricama i općim pomorskim zbijanjima (Pomorski zbornik I-g. 1962. str. 290). O Baničeviću općenito vidi među ostalim pod tim imenom u Enciklopediji Jugoslavije.

Paun bijelih hridina

Dubrovnik je najljepša procvala žena
što u nabreklih jedrima nosi
čudne kamene planine
Lovrjenac, Ravelin, Minčetu
od čovječih ruku salite

Dubrovnik je najmilija boginja
što je na divlje bokove raspela
beskraj morskog plavetnila
a vitki pojas iskitila
dlanovima razgrozdalih parkova

Dubrovnik je moja druga majka
u čijim rukama sam napravila prve korake
poigrala se prvim čupavim lutkama
našarala prve zidove
radovala se prvim igrama
i prvim djetinjim lutanjima

Dubrovnik je zlatna paunica
što je kao vodoskok rastočila duginu lepezu
po bijelom kosturu obale

Dubrovnik je raj mladosti
kome sam darovala
sunce nestašnog djetinjstva
i najduže mostove ljubavi

KURELIC Marica - Maja, Mostar